

Walk like a local – kansatieteen opiskelijoiden matkailualalle suuntautunut tilaustyö oppimisprosessina

Turun yliopiston kansatieteen opiskelijat tuottivat keväällä 2017 matkailun teemaseminaarissa Culture walk – walk like a local -oheisohjelmapaketin Visit Turku -organisaatiolle. Artikkelit käsittelee projektimaista oppimisprosessia sekä opintojakson tuutoriohjaajan että opiskelijan näkökulmista. Tilaustyönä toteutettu projektityö nosti esille projektiohjaamisen haasteita ja onnistumisen elementtejä. Verkostomaisesti rakentuneen opintojakson ohjaaminen on organisatorisesti haasteellista ja opiskelijat tarvitsevat tukea projektin läpiviemisessä erityisesti projektin alkuvaiheissa. Opintojakson kokemusten perusteella projektimainen oppimisprosessi vahvistaa erityisesti opiskelijoiden työelämätaitoja, itseohjautuvuutta sekä kykyä sopeutua tehtävänkuvien muutoksiin. Opettajalta projektimaisen työskentelyn ohjaaminen vaatii kykyä rakentaa projektia, olla aidosti läsnä opiskelijoille ja antaa heille tilaa toimia ja ratkaista eteen tulevia ongelmia itse.

Verkostomaisen opintojakson rakentuminen

Turun yliopiston kansatieteen aine- ja syventäviin opintoihin kuuluva opintojakso ”Ajankohtainen etnologian teemaseminaari” (5 op) järjestetään joka toinen vuosi vaihtuvalla teemalla. Kevään 2017 teemana oli matkailu. Teemaseminaarin yleisenä oppimistavoitteena on, että opiskelija perehtyy etnologiseen, ajankohtaiseen tutkimukseen ja oppii soveltamaan tutkimustietoa käytännönläheisen projektityöskentelyn kautta. Tällä kertaa opiskelijat osallistuivat ryhmätyönä toteutettuun matkailun kehittämissprojektiin. Opetus toteutettiin yhteistyössä Turun yliopiston kansatieteen ja fyysisesti Porissa sijaitsevan maisemantutkimuksen oppiaineiden kanssa. Turussa opintojaksolla oli kahdeksan opiskelijaa ja Porissa opintojaksolle osallistui kymmenen opiskelijaa. Turun ja Porin ryhmät saattoivat seurata ja kommentoida molempien ryhmien työskentelyä yhteisellä Moodle-alueella. Molemmat ryhmät toteuttivat kuitenkin omat, itsenäiset projektityönsä, jotka kiinnittyivät matkailun kehittämiseen.

Tässä artikkelissa keskityn kansatieteen oppiaineessa Turussa toteutettuun projektityöhön ja analysoin prosessia projektiluonteisen (ks. Ollila, Raisio & Vartiainen, 2012; Helle, Tynjälä, Lonka & Olkinuora, 2006) ja yhteistoiminnallisen oppimisen (ks. Repo-Kaarento, 2007) konseptien avulla. Kehittämistyö Turussa suuntautui Visit Turun Food walk ja Museum walk -konseptiin, johon rakennettiin opiskelijavoimin oheisohjelmapaketti ”Culture walk – walk like a local”. Tavoitteena oli, että opiskelija oppii hyödyntämään opintojaksolla ryhmätyöskentely- ja verkostoitumistaitojaan, soveltamaan tutkimustietoa käytäntöön sekä

hahmottamaan näihin liittyviä kysymyksiä monitieteisissä ja monialaisissa toimintaympäristöissä.

Opintojakson koostaminen tapahtui monenlaisten verkostojen kautta. Yhteistyökumppanina Turun päässä oli Visit Turku -organisaatio (Päivi Pohjolainen), joka tarjosi konkreettisen projektityötehtävän opiskelijoille. Porissa yhteistyökumppanina oli Porin Seudun Matkailu Oy MAISA (Maria Suomivirta). Nämä molemmat toimijat ovat matkailun kehittämisorganisaatioita. Opettajatuutorina Porin ryhmälle toimi yliopisto-opettaja Eeva Raike, Turussa opettajatuutorina oli allekirjoittanut itse. Opintojaksoa tarjottiin myös Turun yliopiston matkailuliiketoiminnan opintokokonaisuuden opiskelijoille. Opetusyhteistyötä opintojaksolle rakentui tämän lisäksi Turun Matkailuakatemian (www.turunmatkailuakatemia.fi) verkoston sekä kansatieteen tutkijavaihdon kautta.

Projektityöskentelyn vaiheita

Työelämätaitojen ja -valmiuksien kehittäminen on toiminut viime vuosien koulutuspoliittisena kärkenä (Virtanen & Tynjälä, 2013). Käytännönläheisiä projektimaiseen työskentelyyn perustuvia oppimissisältöjä on ollut kansatieteessä käytössä jo vuosia esimerkiksi kenttätökurssien muodossa, mutta halua ja tarvetta konkreettisten työelämäyhteyksien vahvistamiseksi on ollut. Teemaseminaarin tavoitteena onkin toimia työelämäorientoituneena opintojaksoneen, ja tällä kertaa projektityöskentely toteutettiin todellisuudessa tilaustyönä. Tehtävänkuvauksena tuli suoraan Visit Turulta, mikä mahdollisti realistisen projektityön toteuttamisen ilman ”pedagogista silottelua”. Käytännössä tehtä-

vänkuvaus oli melko laaja ja monitahoinen, joten opettajatuutorina otin tavaksi nostaa esille ajoittain tehtävänkuvauksen teemoja, joita keskusteluissa sivuttiin ja muistuttaa näin opiskelijoita alkuperäisestä tehtävänasettelusta.

Opintojakso käynnistyi aihetta pohjustavilla ja tulevaa tilaustyötä avaavilla luennoilla, jotka striimattiin Poriin Echo360-järjestelmällä niin, että ne olivat sekä suorana että jälkikäteen katsottavissa opintojakson Moodle-alueella. Echo360-järjestelmässä voi periaatteessa käyttää chat-toimintoa, mutta luennoitsija ei sitä ilman erillistä näyttöä tai tietokonetta näe. Tämä hankaloittaa keskustelua etäyhteyden päässä olevien opiskelijoiden kanssa, joten toivottavasti tekninen puute saadaan järjestelmän kehittyessä korjattua. Luennoitsijat olivat pääosin epävirallisen yhteistyöverkoston, Turun Matkailuakatemian, jäseniä. Luennoilla lähestyttiin matkailualan monimuotoista toimintakenttää esimerkiksi elämystuotannon sekä palvelumuotoilun innovaatioiden kautta. Lisäksi Kiinasta saapunut vierailtava tutkija esitteli näkökulmia digitaaliseen kulttuuriperintöön.

Matkailualalle on tyypillistä innovatiivisuus ja nopeat muutokset, joten alkuperäinen tehtävänasettelu muuttui opintojakson aikana. Lisäksi jouduimme muuttamaan alkuperäistä aikataulua yli kuukaudella, ja opintojakso venyi lopulta koko lukukauden mittaiseksi päättyen tuotteen lanseeraustilaisuuteen toukokuun lopulla. Opiskelijat eivät kuitenkaan kokeneet tätä ongelmalliseksi, sillä itse projektityöskentely oli jo imaissut heidät tässä vaiheessa mukaansa. Opintojakson aikana opiskelijat tuottivat sisällön Culture walk -oheishjelmapakettiin, hakivat arkistoista valokuvia Visit Turun käyttöön sekä suunnittelivat ja toteuttivat ammattikuvaajan kanssa kävelykierroksia esittelevät ja elävöittävät Youtube-videot ”live like a local” -teeman hengessä.

Projektityöskentely käynnistyi ideointikävelyllä, jossa kuljin opiskelijoiden kanssa läpi kaikki Food walk -ravintolakohteet ja niiden lähiympäristöt. Tässä vaiheessa opiskelijoille ei oltu annettu vielä mitään työskentelyrooleja, vaan lähdimme vapaamuotoisena ryhmänä havainnoimaan ja keskustelemaan ympäristöstä. Ideointikävely oli todella onnistunut valinta ja antoisa työskentelyn käynnistäjä. Opiskelijat vapautuivat keskustelemaan, heittelemään ideoita ja kommentoimaan kohteita ja niiden kiinnostavuutta. Samalla alkoi käydä selville ne asiat, mihin jokainen opiskelija halusi projektityössä keskittyä. Opiskelijat alkoivat ottaa myös itsenäisesti tehtäviä hoitaakseen: yksi teki kävelystä muistiinpanoja, toinen valokuvasi kohteita kännykällään. Tämä oli ollut myös ääneen lausumaton tavoitteeni ideointikävelyllä – projektimaisessa työskentelyssä vahvistetaan erityisesti opiskelijoiden ongelmanratkaisukykyä ja päätöksentekotaitoja (Ollila, Raisio & Vartiainen 2012).

Kävelykierroksen jälkeen opiskelijat lähtivät kokoamaan kokemuksia käsittekarttojen ympärille kahdessa pienryhmässä. Pienryhmissä nousi esille teemoja ja kokonaisuuksia, joiden perusteella pystyimme yhdessä muodostamaan jatko työskentelyä varten sopivia pienryhmiä. Sisällöntuotantoryhmässä oli kolme opiskelijaa ja tiedotusryhmässä viisi opiskelijaa, jotka kuitenkin kaikki osallistuvat myös sisällöntuottamiseen. Molempiin ryhmiin valittiin myös ryhmänjohtajat vastaamaan ryhmän työskentelyn orga-

nisoinnista. Sisällöntuotantoon liittyvät tehtävät jaettiin maantieteellisen aluejaon mukaisesti paritoina toteutettaviksi kokonaisuuksiksi. Opiskelijat valitsivat itse ne alueet, joista olivat kiinnostuneita. He valikoivat kolme kohdetta jokaiselta alueelta ja laativat niihin Visit Turun käyttöön sopivat kulttuurihistoriallista tietoa ja matkailijalle tekemistä tarjoavat ”sisältökortit”. Lisäksi valittiin kolmen hengen ryhmä, joka piti yhteyttä tilaajaorganisaatioon eli Visit Turkuun sekä isommat, neljän hengen ryhmät, jotka vastaavat projektityöhön liittyvästä raportoinnista. Näin ryhmiä saatiin muodostettua niin, että opiskelijat tulivat työskentelemään monipuolisesti erilaisissa pienryhmissä ja erilaisten ihmisten kanssa. Projektinhallinnan periaatteiden mukaisesti opintojaksolle oli määritelty välitavoitteita ja etenemistä seuraavia elementtejä (Ollila, Raisio & Vartiainen, 2012). Projektin tilannekatsauksia pidettiin maaliskuussa kaksi, huhtikuussa kaksi ja toukokuussa yksi kappale. Tilannekatsaukset olivat keskustelevia tapaamisia, joissa pyrin ohjaamaan keskustelua niihin kysymyksiin, jotka opiskelijat kokivat haasteellisiksi projektin senhetkessä vaiheessa. Opiskelijat olivat lisäksi aktiivisesti sähköpostiyhteydessä keskenään ja opettajan kanssa ja heillä oli mahdollisuus lähettää viestejä myös Moodlen keskustelualueille.

Youtube-videoiden kuvaukset toteutettiin niin, että opiskelijat organisoivat kahden päivän kuvausaikataulun itse ja olivat yhteyksissä ammattikuvaajaan. Rekvisiitan kustansi Visit Turku. Osa opiskelijoista toimi ”näyttelijöinä”, kun taas osa teki enemmän töitä sisältömaterialien parissa ja käsikirjoitti vuorosanat videoihin. Videoissa tavoiteltiin tosi-tv:n tunnelmaa ja opiskelijat kuvasivat jonkin verran otoksia myös käsivaraisesti kännykällä. Tässä vaiheessa opiskelijaryhmä oli muotoutunut jo hyvin itseohjautuvaksi ja oma-aloitteiseksi, ja kuvaukset hoituivat käytännössä ilman opettajan tuutorointia. Opiskelijat eivät myöskään halunneet paikalle opettajaa tai Visit Turun yhteyshenkilöä, vaan he halusivat hoitaa kuvaukset itsenäisesti.

Opiskelijat esittelivät projekteja Turun yliopiston Humanistipäivän tapahtumatorilla huhtikuussa 2017. Turun ryhmä valmisteli tapahtumaa varten posterin, jaettavia flaijereita sekä saivat näytettäväksi kolme valmista Youtubevideota. Lisäksi opiskelijat organisoivat itse valmiin tuotteen lanseeraustilaisuuden toukokuussa tiedotteita ja tarjoiluita myöten. Opiskelijoiden projektityö on nyt nähtävillä Visit Turun sivuilla osoitteessa www.visitturku.fi/culturewalk. Sivusto on jaettu opiskelijoiden tekemän aluejaon mukaan; esillä ovat Vähätorin alue, Puolalanmäki, Vanhan Suurtorin alue, keskusta sekä Sappalinnan mäki ja Vartiovuorenmäki. Sivuille päivitettiin kesän aikana kaikki 13 videota, jotka opiskelijat tuottivat yhdessä ammattikuvaajan kanssa. Lisäksi Visit Turku käännti sisältötekstit ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi.

Projektityöskentely oppimisprosessina

Projektin alkuvaiheessa opiskelijoilla oli jonkin verran hämmennystä tehtävänkuvan muuttuessa ja hahmotuessa uudella tavalla Youtube-videoiden varaan. Tässä vaiheessa käytin aikaa opettajatuutorina yhteisissä projektitapaamisissa siihen, että pyrin selkeyttämään tehtä-

vän suorittamista, rakentamaan pienryhmiä ja aikataulutamaan tulevia tehtäviä. Tämän alkuvaiheen hämmennyksen jälkeen opiskelijat alkoivatkin työskennellä erittäin itseohjautuvasti, jolloin opettajatuutorin rooli projektin läpiviemisessä väheni oleellisesti.

Työelämätaitojen karttumisen näkökulmasta opiskelijoiden taidot kohenivat opintojaksolla mielestäni merkittävästi. Erityisesti tiedon integraaliset taidot (ks. Nykänen & Tynjälä, 2012), joissa teoreettisen ja käytännöllisen tiedon yhdistämisen taito edesauttaa ongelmaratkaisukykyä, kokemuksista oppimista ja teoreettisen tiedon nivomista käytännön kysymysten ratkaisuun, ovat merkittävässä osassa projektioppimisen ideaa. Sosiaaliset viestintätaidot karttuivat myös mielestäni monella huomattavasti – palautekeskustelussa keskustelimme esimerkiksi siitä, että opiskelijat eivät ole nykyisin kovin tottuneita sähköpostin käyttäjiä. He kokisivat tärkeäksi tällaisella opintojaksolla käytännön neuvot sähköpostin muotoilussa. Tämä oli asioita, joita olin pitänyt itsestään selvänä – mutta tosiaan: nykyopiskelija kommunikoi niin monilla eri kanavilla, että sähköposti on ainoastaan yksi monista eri vaihtoehdoista, ja se koetaan hieman viralliseksi ja vaivalloiseksi tavaksi viestiä. Opiskelijat olivatkin seuranneet suurella mielenkiinnolla Visit Turun, minun ja opiskelijoiden välistä viestintää sähköpostitse. Opiskelijasukupolvemme taitaa myös olla sellainen sukupolvi, joka tulee muuttamaan tapaa viestiä työyhteisöissä ja niiden välillä.

Tällä opintojaksolla opiskelijat saivat mielestäni erityisen paljon integratiivisen pedagogiikan mallin mukaisesta sosiokulttuurista tietoa aidosta työelämän ympäristöstä (esim. Virtanen & Tynjälä, 2013). He myös omaksuivat matkailualan tavan työskennellä hyvin nopeasti. He siis pääsivät käytännössä kiinni yhden konkreettisen työpaikan sosiaalisiin käytänteisiin ja toimintatapoihin. Koen, että projektimainen työskentely kehitti erityisesti tällä opintojaksolla myös opiskelijoiden itsensäätelytaitoja (Nykänen & Tynjälä, 2012). He työskentelivät alkuhämmennyksen jälkeen joustavasti ja tilanteen mukaisesti. Palautekeskustelussa yksi opiskelijoista totesikin, että ensimmäisen ”*ei mutta tehdäänkin tällä tavalla*” -keskustelun jälkeen yhä uusiin muutoksiin pystyi sopeutumaan nopeasti. Tehtävien konkretisoituminen oli myös tärkeää: opiskelijat kokivat palautekeskustelun perusteella tärkeäksi sen, että tehtävät alkoivat konkretisoitua ja jokainen sai omia tehtäviä aikatauluineen toteutettavaksi. Lisäksi opiskelijoilla karttui johtamis- ja verkostoitumistaidot (Nykänen & Tynjälä, 2012). Mielestäni yhtä tärkeää kuin se, että nämä taidot karttavat, on se, että opiskelijat osaisivat sanoittaa näiden taitojen kehittymistä omassa opinnoissaan. Tämä on erityisen tärkeää pienellä humanistisella alalla, jossa työllistyminen saattaa opintojen jälkeen olla haasteellista. Silloin parhaiten pärjäävät ne, jotka osaavat sanallistaa ja markkinoida omaa osaamistaan työnantajille.

Oppeja tulevaan

Opettajan, ohjaajan tai muodikkaasti ilmaistuna fasilitaattorin rooli on projektimaisella opintojaksolla mielenkiintoinen, mutta haastava – samalla kun tulisi pyrkiä ohjaamaan toimintaa tavoittamaan opintojaksolla asetetut pedagogiset ja toiminnalliset tavoitteet, tulisi toisaalta ohjaajan pyrkiä olemaan huomaamaton ja puolueeton ohjaaja (Ollila, Raisio & Vartiainen, 2012). Ohjaava opettaja huolehtii ryhmän säännöistä ja ohjaa toimintaa tavoitteita kohti olematta kuitenkaan manipulatiivinen tai puolueellinen. Ohjaaja antaa tilaa ja ohjaa ryhmää itse löytämään ratkaisuja käsillä oleviin ongelmiin siten, että jokainen ryhmässä osallistuu yhteiseen tekemiseen.

Projektityöskentelyyn kuuluu riskinottoa, kaaoksen hallintaa, yllätyksiä ja onnistumisen iloa (Ollila, Raisio & Vartiainen, 2012). Tämän prosessin sanoittaminen läpi projektityön auttaa opiskelijoita ymmärtämään ja sisäistämään projektimaisen työskentelyn prosessinomaisen luonteen. Projektinomaisen työskentelyn kautta oppiminen perustuu laajenevan ja uutta luovan oppimisen malliin, jossa tiedonluominen nähdään yhteisöllisenä ja sosiaalisena prosessina (Hakkarainen, Lonka & Lipponen, 2004). Tässä prosessissa opiskelijat kommunikoiivat keskenään, mutta myös opettajatuutorin ja tässä tapauksessa tilaajana toimineiden yhteyshenkilöiden välillä. Koin konkreettisesti, että opiskelijat muuttuivat opintojakson aikana passiivisista vastaanottajista aktiivisiksi, oppimisprosessistaan vastuuta ottaviksi opiskelijoiksi.

Luontevasti työelämäyhteyksiä käyttävän ja verkostomaisen sekä toiminnallisen opetustavan soisi juurtuvan ja kehittyvän edelleen yliopisto-opetuksessa. Organisaatorisesti tämä on kuitenkin melko haastavaa muun muassa ajankäytön, aikataulutuksen ja käytettävissä olevien resurssien ja teknologisen välineistön näkökulmista. Esimerkiksi tällä opintojaksolla olisi voitu olla kiinteämmin yhteyksissä Porin projektiryhmään, jolloin olisi saavutettu entistä paremmin yhteisöllisen oppimisen ja projektikokemusten jakamisen tavoitteet. Lisäksi tulevaisuuden haasteena on entisestään tehostaa tämän tapaisten projektitöiden esilletuontia eri medioissa.

Opiskelijan kannalta projektityöskentelyn ohjaamisessa pitää olla aidosti läsnä, antaa aikaa opiskelijoille ja toisaalta tilaa heidän toteuttaa omia ajatuksiaan ja ideoitaan. Opettajatuutorin tehtävänä on rakenteellistaa prosessia, tarjota apuvälineitä ja keskustelumahdollisuuksia. Ehkä tärkein anti lopulta kuitenkin on se, että pitää pystyä antamaan opiskelijoille tehdä asioita itseohjautuvasti ja itsenäisesti. Tämä on opettajan kannalta välillä vaikeaa, mutta myös parasta – on hienoa nähdä, että omat opiskelijat todella pystyvät ja osaavat, kun heille vain antaa siihen mahdollisuuden.

Maija Mäki työskentelee kansatieteen yliopisto-opettajana Turun yliopistossa.

LÄHTEET

- Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. (2004). *Tutkiva oppiminen. Järki, tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä*. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Helle, L., Tynjälä, P., Lonka, K. & Olkinuora, E. (2006). Project-based learning in post-secondary education – theory, practice and rubber sling shots. *Higher Education*, 51(2), 287–314.
- Nykänen, S. & Tynjälä, P. (2012). Työelämätaitojen kehittämisen mallit korkeakoulutuksessa. *Aikuiskasvatus* 1/2012, 17–28.
- Ollila, S., Raisio, H. & Vartiainen, P. (2012). Projektityöskentelyn opiskelu yliopistossa. Opiskelijoiden kokemuksia nuorten kansalaisraadista. *Yliopistopedagogiikka*, 19 (1), 15–17.
- Repo-Kaarento, S. (2007). *Innostu ryhmästä. Miten ohjata oppivaa yhteisöä*. Kansanvalitussseura. Vantaa: Dark Oy.
- Virtanen, A. & Tynjälä, P. (2013). Kohti työelämätaitoja kehittävää yliopistopedagogiikkaa – opiskelijoiden näkökulma. *Yliopistopedagogiikka*, 20 (2), 2–10.